

Posudek na diplomovou práci

Věra Duchovskaja

Vliv technických obrazů na proměnu vnímání světa

Práce se věnuje problematice „technického obrazu“ z různých úhlů: nabízí srovnání dvou vlivných koncepcí vývoje západní kultury určované textem/písmem ke kultuře, v níž hrají podstatnou roli obrazy, totiž V.Flussera a M.McLuhana (kapitola 1,2). Do této linie výkladu proměny kultury a společnosti na základě analýzy (mimo jiné) obrazu lze zařadit též P.Virilia (kapitola 5) a jeho „logistiku percepce“ i úvahy k umění v době technické reprodukovatelnosti W.Benjamina (kapitola 8) a k roli elektronických médií v městském prostoru W.J.Mitchella (kap.5). Dalším bodem je vymezení „nových“ obrazů vůči „klasickým“ obrazům, jednak z hlediska historického vývoje (umění), jednak teorie obrazu (různých směrů a autorů) (kap. 3,4). Třetím úhlem pohledu je charakteristika konkrétních typů „technických obrazů“: fotografie, filmu, televize, počítače a dalších, přičemž je nutno poznamenat, že počítač je popisován obecně jako médium, nikoliv se zaměřením na počítač jako „technický obraz“, příp. část počítače, kterou lze takto označit (kap.6).

Autorka zpracovává široké spektrum textů, které jsou až na drobné nejasnosti ve formulacích správně vyloženy, poněkud problematické jsou ovšem jak výchozí hypotézy, tak využití tezí daných autorů pro formulaci závěrů.

„Pracovní hypotézou je skutečnost, že technický obraz radikálním způsobem změnil náš způsob života i myšlení a vnímání.“(str.8) Východiskem tedy není *pojmem* technického obrazu ve vztahu k jiným pojetím obrazu v elektronické kultuře (což by se vzhledem k vybraným autorům, M.McLuhanovi, V.Flusserovi, P.Viriliovovi, W.Benjaminovi ad. nabízelo), ale jistá „skutečnost“ ve vztahu k myšlení, což je samo o sobě na poli teorie/filosofie médií složitá problematika a vyžaduje především jasnou definici pojmů – nejsou v tomto případě vymezeny rámci určité teorie, mají zachytit „skutečnosti“. „Technický obraz“ je sice definován jako pojem Viléma Flussera, není ale již specifikováno, do jaké míry, či na jaké rovině jej lze takto použít pro popis klasických obrazů, nových technologií, komunikace a komunikačních prostředků, různých mediálních formátů atd.:

„Za prvé se přenos informací kvůli technologiím přenášejícím technické obrazy stále více zrychluje, a nutí nás myslet a vnímat rychleji. Rychlost *není aspektem přímo obrazu* (zvýr. K.K.), ale nových technologií, které obrazy tvoří, přenášejí a mají je v podstatě jako svůj obsah.“ (...) „Oproti tomu klasické obrazy můžeme prohlížet, jak dlouho chceme, abychom je správně pochopili. Můžeme se nad nimi pozastavit.“ (str.8) Na jaké rovině lze tedy klasické a technické obrazy porovnávat? Pokud na rovině technologie – potom by ovšem bylo vhodnější než „technické obrazy“ používat „obrazy vytvářené novými technologiemi“ nebo „elektronické obrazy“ – tak by bylo u klasických obrazů třeba zkoumat také tuto rovinu, *techniku* (rám, malbu, galerie, politiku reprezentace, různé typy obrazů, včetně „technických“ nákrešů atd. – tedy nejen symbolickou, sémiotickou rovinu...). Rovina, na níž může dojít k proměně myšlení a která tvoří jádro pojmu technického obrazu, není v práci vymezena - není totožná s technickými, sociálními, kulturními a estetickými změnami, které jsou v práci zastoupeny v dostatečném rozsahu. U technických obrazů je potom zvláště v kapitolách věnovaných počítači a ostatním t.o. (6.5., 6.6.) patrné, jakou roli hrají obrazy v nových technologiích – tedy diferenciaci různých rovin *média* v praxi či jinak „skutečnosti“, medialita technického obrazu, který je „nosičem“, může se stát obsahem jiného média (např. fotografie), je „komputací“ jakožto

technologickým procesem a zároveň nejvyšší formou abstrakce na úrovni myšlení, redukcí a hyperrálným (v příkladu navigace) atd. Nebo jinak: čím je obraz, např. ona pohyblivá mapa nový, zajímavý ve vztahu ke klasickému obrazu – viz např. Flusserova esej Digitální zdání (Chvála povrchovosti/ Lob der Oberflächlichkeit). Celá tato oblast však zůstává na úrovni úvah nad novými technologiemi obecně, proto z ní těžko lze vyvodit závěr pro technické obrazy.

V případě pouze Flusserových pojmů si potom závěr dokonce odporuje: "Vilém Flusser přistupuje k obrazům jako k nosičům informací a zařazuje je do celkového kontextu vývoje nosičů informací." (str.128) (...) "Flusser rovněž upozorňuje na to, že aparáty stále více automaticky programují náš život a omezují naši svobodu. Aparáty tvoří technické obrazy, které se skládají z bodových prvků a nemají žádný nosič, tudíž za nimi nic nestojí."(str.129) Také nutno poznamenat, že je věnována pozornost pouze Flusserovým kritickým úvahám k aparátu a technickým obrazům, jejímž výsledkem je nový druh „negramotnosti“, ačkoliv zvláště v pozdních textech Flusser zdůrazňuje pole možností, které se otevírá v komputaci, nová dimenze, „nové metody“ myšlení. Rozhodně přitom „Dochází k popření existence objektivní reality“(str.130).

Pokud autorka při obhajobě doplní výklad uvedených otázek, doporučuji práci hodnotit 18 – 19 body.

Kateřina Krtilová